

حق بر هوای پاک و الزام دولت در فراهم نمودن آن در پرتو حقوق شهروندی

مؤلفین:

زیبا کریمی

(کارشناسی ارشد از دانشگاه آزاد واحد کرمانشاه)

دکتر فرید آزادبخت

(عضو هیئت علمی دانشگاه آزاد کرمانشاه)

سربیناسه : کریمی، زیبا، ۱۳۵۲ -
 عنوان و م : حق بر هوای پاک و الزام دولت در فراهم نمودن آن در پرتو
 پدیدآور : حقوق شهروندی/مولفین زیبا کریمی، فرید آزادیخت.
 مشخصات نشر : تهران: حکایت قلم نوین، ۱۳۹۴.
 مشخصات : ۲۵۲ ص.
 طاهری :
 شابک : ۹۷۸-۶۰۰-۸۰۸۱-۱۳-۵ :
 وضعیت : فیبا
 فهرست
 نویسی
 یادداشت : کتابنامه: ص. ۲۴۵.
 موضوع : هوا -- آلودگی -- قوانین و مقررات
 موضوع : هوا -- آلودگی -- قوانین و مقررات
 موضوع : هوا -- آلودگی -- ایران -- سیاست دولت
 شناسه افزوده : آزادیخت، فرید، ۱۳۵۰ -
 رده بندی کنگره : ۱۳۹۴ ۷ح۳۶ک/۲۵۹۳ک
 رده بندی : ۳۴۱/۷۶۵۳
 دیویی
 شماره : ۴۱۶۹۷۳۸ :
 کتابشناسی
 ملی

حکایت‌های نوین

حق بر هوای پاک و الزام دولت در فراهم نمودن آن در پرتو حقوق شهروندی

مولفین: زیبا کریمی - دکتر فیهما آزادبخت

چاپ اول: ۳۹۴

قیمت: ۱۵۰۰۰ تومان

شمارگان: ۵۰۰

چاپ و صحافی: ندا

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۸۰۸۱-۱۳-۵

کتاب حاضر حاصل پایان‌نامه دانشجویی با عنوان حق بر هوای پاک و الزام دولت در فراهم نمودن آن در پرتو حقوق شهروندی است و کلیه حقوق مادی و معنوی آن متعلق به دانشگاه آزاد اسلامی واحد کرمانشاه می‌باشد.

فهرست مطالب

۱۳	چکیده
۱۳	مقدمه
۱۳	۱-۱) طرح موضوع
۱۳	۱-۲) اهمیت موضوع
۱۵	۱-۳) تحدید قلمرو تحقیق
۱۵	۱-۴) اهداف تحقیق
۱۶	۱-۵) نوآوری تحقیق
۱۷	۱-۶) سئوال های تحقیق
۱۷	۱-۷) فرضیه های تحقیق
۱۸	۱-۸) پیشینه تحقیق
۲۰	۱-۹) نقد پیشینه تحقیق
۲۱	۱-۱۰) شیوه جمع آوری مطالب
۲۱	۱-۱۱) روش تحقیق
۲۱	۱-۱۲) مشکلات و موانع تحقیق

۱۳-۱) سازماندهی تحقیق ۲۲

بخش اول: کلیات ۲۳

فصل اول: جایگاه شهروندی در اندیشه حقوقی ۲۵

مبحث اول: تاریخچه ۲۶

مبحث دوم: جایگاه شهروندی در انواع مختلف دولت ها ۳۸

گفتار اول : دولت مطلقه و مشروطه و شهروندی ۳۸

گفتار دوم: دولت و شهروندی لیبرال : ۴۳

گفتار سوم: دولت و شهروندی سوسیال ۴۶

گفتار چهارم: دولت و شهروندی پسا مدرن ۴۷

گفتار پنجم: شهروندی جهانی ۵۰

فصل دوم: حق بر محیط زیست سالم ۵۱

مبحث اول: تعریف حق بر محیط زیست سالم ۵۱

مبحث دوم: منابع و اسناد بین المللی حق بر محیط زیست ۵۲

مبحث سوم: قلمرو حق بر محیط زیست سالم ۵۶

گفتار اول : حق دسترسی به اطلاعات زیست محیطی ۵۶

گفتار دوم: حق مشارکت در فرایند تصمیم گیری های زیست محیطی ۶۳

گفتار سوم : حق بر آموزش در حوزه مسایل زیست محیطی ۶۴

گفتار چهارم : حق اقامه ی دعوا و جبران خسارات زیست محیطی ۶۶

مبحث چهارم: عوامل تهدید کننده ی حق بر محیط زیست ۷۱

گفتار اول: آلودگی فضا.....	۷۱
گفتار دوم: آلودگی آب.....	۷۳
گفتار سوم: آلودگی خاک.....	۷۶
گفتار چهارم: آلودگی هوا.....	۷۷

بخش دوم: نظام حقوقی حاکم بر هوای پاک با تأکید بر نظام حقوقی

جمهوری اسلامی ایران.....	۷۹
--------------------------	----

فصل اول: تاریخچه و تعاریف مفهومی حق بر هوای پاک.....	۸۱
--	----

مبحث اول: تاریخچه حق بر هوای پاک.....	۸۲
---------------------------------------	----

مبحث دوم: تحلیل مفهومی.....	۸۹
-----------------------------	----

گفتار اول: آلودگی.....	۸۹
------------------------	----

گفتار دوم: هوا.....	۹۱
---------------------	----

گفتار سوم: محیط زیست.....	۹۲
---------------------------	----

گفتار چهارم: آلودگی هوا.....	۹۵
------------------------------	----

گفتار پنجم: حق بر هوای پاک.....	۹۸
---------------------------------	----

گفتار ششم: ضمانت اجرا.....	۱۰۵
----------------------------	-----

فصل دوم: قلمرو مسئولیت و الزام دولت در تضمین هوای پاک.....	۱۱۳
--	-----

مبحث اول: وضع و تصویب انواع ضمانت های اجرایی اداری و انتظامی	
--	--

مقابله با آلودگی هوا.....	۱۱۳
---------------------------	-----

مبحث دوم: اجرای ضمانت اجرایی کیفری مقابله با آلودگی هوا.....	۱۴۸
--	-----

مبحث سوم : مسئولیت مدنی دولت در قبال آلودگی هوا	۱۵۷
گفتار اول: مفهوم و نظریات مرتبط با مسئولیت مدنی	۱۵۷
بند اول: مفهوم	۱۶۱
بند دوم : نظریات و دیدگاههای مسئولیت مدنی	۱۶۲
گفتار دوم : نسبت بین مسئولیت مدنی دولت و حق بر هوای پاک	۱۶۶
گفتار سوم: حق بر اقامه دعوای زیست محیطی و تکلیف به جبران خسارت	۱۸۴
بند اول: حق بر اقامه دعوای زیست محیطی	۱۸۵
بند دوم : تکلیف به جبران خسارت از سوی دولت	۲۰۵
مبحث چهارم : روند تضام در خصوص هوای پاک	۲۱۵
نتیجه گیری و پیشنهادها	۲۳۱
نتیجه گیری	۲۴۱
پیشنهادهای	۲۴۱
منابع و مأخذ	۲۴۵

چکیده:

تحقیق حاضر به تحلیل حق برهوی پاک و الزام دولت در تأمین آن در پرتو حقوق شهروندی می پردازد. شکی نیست که عنصر هوا به عنوان مهمترین عامل حیات رسا، عوامل، نیازمند مراقبت و توجه بیشتری است تا آن جاکه بدون آن حتی برای چند دقیقه امکان زندگی وجود نخواهد داشت لذا برای شهروندان جزئی از حقوق بشر شمار می آید و در اسناد بین المللی و داخلی مورد تأکید قرار گرفته است. «طایفه صل نخست اعلامیه استکهلم» انسان از حقوقی بنیادین برای داشتن آزادی و ساری و شرایط مناسب زندگی در محیط زیستی که به او اجازه زندگی با حیثیت و سعادت مندانه را بدهد برخوردار است» لذا بر این اساس حق برخورداری از هوای سالم و پاک، و ضرری از آلودگی برای شهروندان و تضمین آن در راستای حق بر محیط زیست سالم جزء حقوق اولیه هر شهروند است. آلودگی هوا به هر گونه تغییر در ترکیبات که باعث تغییر کیفیت آن شده به گونه ای که برای سلامتی عمومی مضر باشد گفته می شود. حق بر هوای پاک از زیر مجموعه های حق بر محیط زیست سالم به شمار می رود و بر حق تنفس برهوی پاک صحه گذاشته شده است و دولتها مکلف به اتخاذ تدابیری برای تضمین آن می باشند. در این تحقیق به یک سوال اصلی و دو سوال فرعی پاسخ داده شده است: الف: جایگاه حق بر هوای پاک بعنوان یکی از حقوق مهم شهروندی در نظام حقوقی جمهوری اسلامی ایران چگونه است؟ ب- ۱) جایگاه حق برهوی پاک در قوانین موضوعه کجاست؟ ب- ۲) مفهوم حق بر هوای پاک در حقوق شهروندی چه جایگاهی دارد؟ اهداف ذیل نیز مورد توجه تحقیق

حاضر است: تبیین مفهوم، مبانی و شاخصه های هوای پاک و الزام به ایجاد آن به عنوان یکی از حقوق مهم بشر و نیز ارائه مدلی جدید از سازوکارهای لازم از سوی دولت‌ها در تأمین هوای سالم. تحقیق حاضر به روش توصیفی-تحلیلی است و از شیوه های کتابخانه ای و تحقیقات میدانی استفاده شده است. نتایجی که انتظار می رود به دست آید شامل: الف)-تبیین خسارت و پرداخت جریمه های نقدی توسط واحدهای آلاینده هوا ب)-تعطیل، تخریب یا انتقال این واحدها ج)-ایجاد ضمانت اجراء در تضمین هوای پاک د)-ایجاد بستر مناسب برای طرح دعوا توسط زیان دیدگان حقیقی و حقوقی. تولید رازگاد: حق بر هوای پاک، حق بر محیط زیست سالم، حقوق شهروندی، دولت، نژادگ، سوا، حقوق بنیادین.

۱-۱) طرح موضوع

تحقیق حاضر به بررسی، ارزیابی و تحلیل حق بر هوای پاک و الزام دولت در تأمین آن در پرتو حقوق شهروندی می پردازد. اگرچه مدت هاست بشر متوجه اهمیت محیط زیست در زندگی خود شده است، اما دهه های آخر قرن بیستم را باید زمان اوج طرح مسائل زیست محیطی دانست. امروزه خطر بزرگی که بشر از ناحیه مشکلات زیست محیطی احساس می کند نه تنها آرامش و امنیت زندگی او را تهدید کرده، بلکه موجودیت او را هم در معرض تهدید و خطر بزرگی قرار داده است. مشکل آلودگی هوا امروزه منحصر به کشور خاصی نیست بلکه به نوعی همه کشورها و جهان را تهدید می نماید.

دولت جمهوری اسلامی ایران به عنوان یکی از کشورهای مهم و در حال توسعه با عنایت به فرایند توسعه جهانی و نیز پدیده های آلوده زایی همچون ریزگردها که از همسایگان غربی وارد می شود با آلودگی هوا به طور مستقیم درگیر می باشد و از این رو با عنایت به تراسل و مقررات مناسبی که در این راستا به تصویب رسیده است؛ از جمله اصل، بجا، قانون اساسی همواره یکی از کشورهای پیشرو و مهم در زمینه وضع قوانین، مقررات، محیط زیست بوده است.

۱-۲) اهمیت موضوع

بی شک اهمیت حق بر هوای پاک و سالم که محل تلاقی دو موضوع مهم و مورد بحث محافل علمی و حقوق است یعنی حقوق شهروندی و محیط زیست بر کسی پوشیده نیست، زیرا حق بر محیط زیست سالم به مثابه پیش

نیاز برای سایر حقوق شهروندی است؛ چرا که حق بر هوای پاک با اصل مهم حیات بشری ارتباط تنگاتنگی دارد.

یکی از حقوق مندرج در نسل سوم حقوق بشر یعنی همبستگی حق بر محیط زیست سالم است و این امر گویای اهمیت موضوع محیط زیست به عنوان دغدغه بشری می باشد؛ در همین راستا در سطح بین المللی قوانین و مقررات متعددی از جمله اعلامیه‌ی استکهلم، اعلامیه ریو، منشور جهانی طبیعت و ... وضع و تصویب گشته است که به خوبی نمایانگر جایگاه حمایت بین المللی از محیط زیست می باشد.

هر یک از عناصر بسیار ضروری برای زیستن بر روی این کره ی خاکی است. به گونه‌ای که بدون آن امکان حیات از هر یک از موجودات سلب خواهد شد. لذا فقط تفت آن امری ضروری است. رشد تکنولوژی و شهر نشینی به تبعات خود افزایش حجم گسترده ای از انواع آلایندها در هوا را موجب شده و به دلیل مضای بردن آن برای سلامت عموم و محیط زیست، حساسیت دولت مردان را بسی و اتخاذ تدابیر و تمهیداتی خاص به منظور جلوگیری از آلوده نمودن هوا و تخریب محیط زیست برانگیخت. بنابراین برخورداری از یک محیط زیست سالم و عاری از هرگونه آلودگی برای هر یک از شهروندان جزئی از حقوق شهروندی به شمار می آید.

آلوده نمودن هوا و به نوعی آلوده شدن آن از طریق ریزگردها و سایر آلاینده های صنعتی و نبود کنترل و نظارت جدی بر آن نقض حقوق شهروندی تلقی می شود. در کشور جمهوری اسلامی ایران نیز امروزه پدیده های مرتبط با آلودگی هوا از جمله آلاینده های صنعتی و بویژه ریزگردها به عنوان چالش مهم به شمار می آید به گونه ای که مسئله حیات بشری را در ایران که به عنوان مهمترین حق بشری به شمار می آید در معرض تهدید مستقیم و جدی

قرار داده است. حق حیات که با موضوع هوای پاک ارتباط مستقیمی دارد مهمترین حق بشری است؛ چرا که تا زمانی که انسان از حق حیات برخوردار نباشد به نوعی امکان و ظرفیت استفاده از سایر حقوق بشری را نیز نخواهد داشت. از این رو و با عنایت به مسائل پیش گفته اهمیت و ضرورت انجام تحقیق در خصوص هوای پاک و چارچوب حقوقی مسئولیت دولت جمهوری اسلامی ایران در این زمینه با عنایت به ارتباط مستقیم موضوع پژوهش با جان و حیات بشری و نیز شکل گیری مسائل نوظهور مرتبط با آلودگی هوا یعنی آلوده ریزگردها بیش از پیش احساس می گردد.

۱-۳) تحدید قلمرو تحقیق

تحقیق حاضر در چارچوب محدوده خاص انجام می گیرد؛ به گونه ای که دو موضوع مهم در این خصوص است. تحقیق مورد عنایت قرار می گیرد اولین موضوع مهم و قابل بررسی در این خصوص مسئله تبیین مفهوم و عناصر و شاخصه های هوای پاک با عنایت به قرین و مقررات متعدد بین المللی و داخلی است. دومین موضوع در این چارچوب ارتباط و چارچوب حقوقی وظایف و تکالیف دولت جمهوری اسلامی ایران با توجه به قانون اساسی، قوانین و مقررات و معاهدات بین المللی و حقوق بشری و قوانین و مقررات موضوعه مورد تصویب مجلس شورای اسلامی می باشد.

۱-۴) اهداف تحقیق

تحقیق حاضر دارای اهدافی مشخص و روشن است که در ادامه به پاره ای از آنها اشاره می نمایم.

۱- تبیین مفهوم، مبانی و شاخصه های هوای پاک.

۲- بررسی و ارزیابی و مذاقه در چارچوب مسئولیت بین المللی دولت جمهوری اسلامی ایران در خصوص الزام آن به ایجاد هوای پاک به عنوان یکی از حقوق مهم بشری.

۳- تحلیل و ارزیابی و بررسی نسبت میان هوای پاک و حقوق شهروندی.

۴- تحلیل محتوایی چالش ها، موانع و در عین حال ارائه راهکارهای لازم در خصوص موضوع هوای پاک در بستر اجرایی و قانونگذاری جمهوری اسلامی ایران.

۵- بررسی مهمترین و برجسته ترین و در عین حال شاخص ترین قوانین، مقررات و معاهدات مرتبط با آلودگی هوا، هوای پاک و تبیین جایگاه این در نظام قانونگذاری جمهوری اسلامی ایران و در نهایت...

۶- ارائه مالم پدیده ساز و کارهای لازم از سوی دولتها جهت تحقق و الزام در تأمین هوای سالم به عنوان یک تعهد بین المللی و منشور حقوق شهروندی. لزوم ارائه دستجات لازم در خصوص بازنگری در قوانین و مقررات موضوع داخلی.

۵-۱) نوآوری تحقیق

تحقیق حاضر دارای نوآوری هایی به شرح ذیل می باشد.

۱- تبیین نسبت بین حقوق شهروندی حق به هوای پاک در نظام جمهوری اسلامی ایران.

۲- بررسی و ارزیابی و تحلیل موضوعات نوظهور مرتبط با آلودگی هوا همچون پدیده ریزگردها و تحلیل چارچوب مسئولیت بین المللی و داخلی دولت جمهوری اسلامی ایران در خصوص رفع آلودگی های مزبور.

- ۳- استفاده از آخرین قوانین و مقررات موضوعه داخلی و در عین حال ارائه مکانیسم ها و رویه های اجرایی و عملی دولت جمهوری اسلامی ایران در خصوص مبارزه با پدیده شوم آلودگی هوا و ایجاد بستر ها و مکانیسم ها و راه های مناسب تضمین و ایجاد هوای پاک.
- ۴- استفاده از تجارب موفق در کشورهای پیشرفته غربی و ارائه الگویی مناسب در خصوص هوای پاک در نظام قانونگذاری و اجرایی جمهوری اسلامی ایران .

۱-۶) سوال ای تحقیق

تحقیق حاضر دارای یک سوال اصلی و دو سوال فرعی می باشد ابتدا سوال اصلی تحقیق حاضر را مورد توجه و بررسی قرار می دهیم .

الف - سوال اصلی :

۱- جایگاه حق بر هوای پاک به عنوان یک از حقوق مهم شهروندی در نظام حقوق جمهوری اسلامی ایران چگونه است ؟ اما سوال های فرعی نیز به قرار ذیل می باشد:

ب- سوال های فرعی :

۱- جایگاه حق بر هوای پاک در قوانین موضوعه کجاست ؟

۲- مفهوم حق بر هوای پاک در حقوق شهروندی چه جایگاهی دارد ؟

۱-۷) فرضیه های تحقیق

پس از بیان سوال های تحقیق هم اکنون به بیان، بررسی و ارزیابی فرضیه های تحقیق حاضر می پردازیم :

تحقیق حاضر همچون سوال های پژوهش دارای یک فرضیه اصلی و دو فرضیه فرعی می باشد که عبارتند از: الف)- فرضیه اصلی: با وجود قوانین و مقررات موضوعه متعدد در نظام حقوقی جمهوری اسلامی ایران در خصوص تضمین و شناسایی حق بر هوای پاک و مبارزه با آلودگی هوا، اما در عمل و رویه اجرایی مشکلات و چالش های متعددی وجود دارد.

ب)- فرضیه های فرعی تحقیق عبارتند از ۱- براساس این حق، هر شهروندی حق دارد در هوایی پاک و سالم تنفس نماید و دولت ها مکلف به اتخاذ تدابیری برای تضمین آن می باشند. ۲- مجموعه حقوق و امتیازات شهروندان در نسبت تابعیت دولت و حکومت معینی را حقوق شهروندی می گویند.

۸-۱) پیشینه تحقیق

تحقیق حاضر دارای پیشینه ی چنانچه آورده و به نوعی یکی از جدیدترین و اولین کارها در خصوص هوای پاک و الزام دولت در نظام جمهوری اسلامی ایران به شمار می آید. هر چند کتاب های مبحث حقوق محیط زیست در ایران نوشته مصطفی تقی زاده انصاری، نشر زیست، تهران ۱۳۷۴؛ و کتاب حقوق کیفری محیط زیست نوشته مصطفی تقی زاده انصاری نشر قومس، تهران، ۱۳۷۶؛ و کتاب محیط زیست انسان و جلوگیری از آلودگی آن، نوشته غلامعلی، بنان، انتشارات انجمن ملی حفاظت از منابع طبیعی و محیط انسانی تهران، ۱۳۵۱ و کتاب صنایع مدنی و آلودگی محیط، نوشته محمد جواد، جنیدی از انتشارات سازمان گسترش و نوسازی صنایع ایران، تهران، ۱۳۵۲؛ و کتاب حقوق بین الملل محیط زیست، نوشته سید فضل الله، نشر میزان، تهران، ۱۳۸۰؛ و کتاب آموزش بین المللی محیط زیست، ترجمه ی فیروزه، برومند، از

انتشارات کمیسیون ملی یونسکو در ایران، تهران ۱۳۷۰؛ و کتاب کنفرانس بین المللی محیط زیست در ریو به نوشته احمد لواسانی، از انتشارات دفتر مطالعات سیاسی و بین المللی، تهران، ۱۳۷۲؛ و کتاب فرهنگ جامع محیط زیست، نوشته جعفر نوری، از انتشارات بیتا، تهران ۱۳۷۲؛ و کتاب محیط زیست، نوشته ژاک ورنیه، ترجمه ی صمدی؛ دفتر نشر فرهنگ اسلامی، تهران، ۱۳۷۳. کتاب آلودگی هوا، یاتان لویی جی، ترجمه ی سیاوش آگاه، انتشارات بنگاه ترجمه و نشر کتاب، تهران، ۱۳۵۶. و کتاب حقوق حفاظت از هوا؛ نوشته محسن عبداللهی، علی مشهدی، مسعود فریادی، نشر میزان، تهران، ۱۳۹۱، و کتاب ترمینولوژی حقوق محیط زیست نوشته علی مشهدی، انتشارات خرسندی، تهران، ۱۳۸۹. و پایان نامه هایی همچون بررسی ایجاد حقوقی پدیده ریزگرد با توجه به تعهدات بین المللی مربوطه به پایان زدایی، نوشته مژگان رضوانی خلیل آباد؛ پایان نامه کارشناسی ارشد (پایان نامه حقوق محیط زیست) دانشکده حقوق دانشگاه شهید بهشتی، تهران، ۱۳۹۲، و پایان نامه کارشناسی ارشد حقوق محیط زیست با عنوان مسئولیت مدنی اشخاص حقوقی ناشی از خسارات زیست محیطی در حقوق موضوعه ایران نوشته هادی سلیمی، دانشکده حقوق دانشگاه محیط زیست تهران، ۱۳۹۰ و پایان نامه تغییرات آب و هوایی و مقوله سوم حقوق بشر، نوشته رین عباسی، (پایان نامه کارشناسی ارشد حقوق محیط زیست، دانشکده حقوق دانشگاه شهید بهشتی، تهران، ۱۳۸۹، و پایان نامه مسئولیت دولتها برای تغییرات آب و هوایی، نوشته ترانه مالک پایان نامه کارشناسی ارشد حقوق محیط زیست، دانشکده حقوق دانشگاه شهید بهشتی، تهران ۱۳۸۹ و پایان نامه بررسی ضمانت های حقوقی مقابله با آلودگی هوا در حقوق محیط زیست ایران و فرانسه، نوشته علی مشهدی، پایان نامه کارشناسی ارشد حقوق محیط زیست دانشکده حقوق

دانشگاه شهید بهشتی، تهران، ۱۳۸۶، و ... وجود دارند اما با عنایت به منابع مذکور تفاوت های کارهای انجام شده با پایان نامه حاضر به شرح ذیل می باشد:

- اولاً موضوع حق بر هوای پاک و بررسی مبانی و الزامات آن هر چند تا حدودی در منابع مذکور مورد اشاره و بررسی قرار گرفته است اما در عین حال بررسی و تحلیل محتوایی حق مذکور و بررسی نسبت آن با حقوق شهروندی برای نخستین بار در این تحقیق صورت می گیرد.
- ثانیاً بررسی آخرین تحولات و قانونگذاری های انجام شده در خصوص حق بر هوای پاک برای نخستین بار در تحقیق حاضر انجام می گیرد.
- ثالثاً در هیچکدام از کارهای انجام شده به صورت معین و مشخص و با عنوان دقیق حق بر هوای پاک تحقیقی صورت نگرفته است.

۹-۱) نقد پیشینه تحقیق

اما در خصوص نقد پیشینه تحقیق حاضر باید گفت، تحقیق حاضر از چند جهت ضعف ها و نکات منفی کارهای انجام شده در خصوص موضوع پژوهش را ندارد. یکی از ایرادات و چالش های مرتبط با کارهای انجام شده در چارچوب حق بر هوای پاک؛ نبود نگرش جامع، یکپارچه و منسجم در خصوص حق مهم مرتبط با هوای پاک می باشد. از سوی دیگر در کارهایی که تاکنون انجام شده صرفاً کار مصداقی در خصوص حق بر هوای پاک انجام شده است این درحالی است که به صورت جامع، اندیشه حق بر هوای پاک مورد بررسی و ارزیابی قرار نگرفته است. از طرف دیگر بایستی گفت نسبت

بین حقوق شهروندی و حق بر هوای پاک با عنایت به نظام حقوق داخلی تا کنون مورد بررسی و تحلیل انجام نگرفته است.

۱-۱۰) شیوه جمع آوری مطالب

شیوه جمع آوری مطلب حاضر ترکیبی از شیوه کتابخانه ای و تحقیقات میدانی است. در این راستا از جدید ترین کتاب های مرتبط با موضوع پژوهش استفاده خواهد شد. همچنین استفاده و بهره مندی از مقالات اعم از داخلی و خارجی بخش دیگر از منابع مورد استفاده خواهد بود. استفاده از منابع اینترنتی و تحقیقات میدانی بویژه مصاحبه نیز مورد عنایت قرار گرفته است.

۱-۱۱) روش تحقیق

روش تحقیق حاضر توصیفی - تحلیلی می باشد. در این چارچوب پس از توصیف مفاهیم مهمی همچون حق بر محیط زیست، حق بر هوای پاک، حقوق شهروندی، محیط زیست و ... به تحلیل محتوایی نظام حقوقی جمهوری اسلامی ایران و تعهدات و تضمینات داخلی و بین المللی آن در ارتباط با حق بر هوای پاک می پردازیم. به عبارت دیگر در تحقیق و پژوهش حاضر توصیف مفاهیم و مبانی مهم و مرتبط با پژوهش و در این حال تبیین جایگاه نظام حقوق داخلی در ارتباط با حق بر هوای پاک مورد توجه قرار می گیرد.

۱-۱۲) مشکلات و موانع تحقیق

در ارتباط با نگارش تحقیق حاضر مشکلات و موانع چندی وجود دارد که از جمله آنها می توانیم به نبود منابع مکتوب کافی در خصوص حق بر هوای پاک اشاره نماییم. از سوی دیگر پراکندگی و عدم انسجام قوانین و مقررات

موضوعه و نبود ضمانت اجراهای روشن و معین حقوقی در ارتباط با تضمین حق بر هوای پاک در نظام حقوقی ایران و در نهایت نبود و یا فقدان رویه‌ی عملی و اجرایی منسجم و یکپارچه و روشن حقوقی از دیگر موانع، چالش‌ها و مشکلات تحقیق حاضر است.

۱۳-۱) سازماندهی تحقیق

تحقیق حاضر از دو بخش تشکیل یافته است. در بخش نخست به کلیاتی از موضوع پژوهش پرداخته‌ایم. مطالب این بخش در دو فصل انجام گرفته است. در فصل نخست به کلیاتی از مفهوم و شاخصه‌های حقوق شهروندی پرداخته‌ایم و آنگاه در فصل دوم به مفاهیم و مبانی مرتبط با حق بر محیط زیست پرداخته و تحلیل‌های لازم را انجام داده‌ایم. آنگاه در بخش دوم و انتهایی مطالب جایگاه حق بر هوای پاک در نظام حقوقی جمهوری اسلامی ایران را مورد بررسی، ارزیابی و تحلیل قرار می‌دهیم. مطالب این بخش نیز در دو فصل انجام گرفته است. در فصل نخست به تاریخچه و تحلیل مفهومی موضوع حق بر هوای پاک در نظام حقوقی جمهوری اسلامی ایران پرداخته و آنگاه در فصل دوم و انتهایی از بخش دوم مطالب به ضمانت اجرای حق بر هوای پاک و مسئولیت مدنی دولت اشاره‌ای خواهیم نمود.